

Novi tekst 29.1.13

PRIJEDLOG ZAKONA O PROMICANJU ČISTIH I ENERGETSKO UČINKOVITIH VOZILA U CESTOVNOM PRIJEVOZU

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/2010 – pročišćeni tekst).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

a) Ocjena stanja

Racionalno korištenje izvora energije, kao i prepoznavanje emisije stakleničkih plinova i onečišćenja prouzročenih prijevozom kao temeljnih zapreka održivom razvoju, pretpostavke su ostvarivanja strateških ciljeva Europske unije u pogledu održivog razvoja. Prije više od deset godina (u Odluci br. 1600/2002/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. srpnja 2002. o Šestom akcijskom programu Zajednice za zaštitu okoliša) utvrđeno je kako su za rješavanje pitanja korištenja energije i kontrolu emisije stakleničkih plinova potrebne posebne mjere za prometni sektor. Zajednička energetska politika Europske unije („20-20-20“) za razdoblje do 2020. godine kao strateške ciljeve postavlja smanjenje emisija CO₂ za 20%, smanjenje potrošnje energije za 20% te povećanje korištenja obnovljivih izvora energije na 20%. Spomenuta strategija identificirala je javnu nabavu kao snažno sredstvo za realizaciju postavljenih ciljeva i, u krajnjoj liniji, postizanje održivog razvoja (naime, prema dostupnim podacima, kroz javnu nabavu proizvoda i usluga se aproksimativno godišnje potroši čak 19% BDP-a Europske unije). Jačanje potražnje za određenom vrstom proizvoda (primjerice, ekološkim proizvodima) usmjerava proizvođače/pružatelje usluga na ponudu proizvoda i usluga koji su u skladu s postavljenim zahtjevima kvalitete i zaštite okoliša. Stoga sve više jača tzv. „zeleni javna nabava“ (GPP - *Green Public Procurement*), shvaćena kao postupak u kojem subjekti javnog sektora proračunskim sredstvima nabavljaju robu i usluge s manje štetnim utjecajem na okoliš u odnosu na robu ili usluge koje se uobičajeno pribavljaju. Zelena nabava bitno pridonosi rješavanju otvorenih pitanja zaštite okoliša i smanjenja emisija štetnih i stakleničkih plinova (odabirom „zelenih“ proizvoda i usluga ispušta se manje opasnih tvari u atmosferu, štite se prirodni resursi i ljudsko zdravlje).

Normativni okvir za angažiranjem javnopravnih tijela u zelenoj nabavi utvrđen je Direktivom 2006/32/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2006. o učinkovitosti korištenja krajnje energije i energetske usluge te o ukidanju Direktive Vijeća 93/76/EEZ, prema kojoj su subjekti iz javnog sektora obvezni nabavljati energetske učinkovite proizvode i usluge.

Nakon stupanja na snagu spomenute Direktive, na razini Europske unije doneseno je još nekoliko propisa vezanih uz zelenu javnu nabavu, među kojima i Direktiva 2009/33/EZ od 23. travnja 2009., koja se ovim Zakonom transponira u pravni sustav Republike Hrvatske.

Direktiva 2009/33/EZ Europskoga Parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju čistih i energetske učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu ima za cilj poticanje tržišta čistih i energetske učinkovitih vozila i (na taj način, u području prometa) pomaganje ostvarivanju ukupne energetske, ekološke i klimatske politike Europske unije. Spomenuta Direktiva odnosi se na određene kategorije cestovnih vozila (M1-osobni automobili, N1-laka gospodarska vozila, N2 i N3-teška teretna vozila te M2 i M3-autobusi) koja nabavljaju javnopravna tijela i ugovorni subjekti utvrđeni europskim direktivama o javnoj nabavi (Direktiva 2004/17/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. kojom se usklađuju postupci nabave subjekata koji posluju u vodnom, energetske, prometnom i poštanskom sektoru i Direktiva 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o usklađenju postupaka za sklapanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnim nabavama robe te ugovora o javnim uslugama), kao i određeni prijevoznici sukladno Uredbi (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnoga cestovnog i željezničkog prijevoza putnika.

Prema Direktivi 2009/33/EZ Europskoga Parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009., prilikom donošenja odluke o kupnji cestovnih motornih vozila moraju se uzeti u obzir energetske i ekološke učinci vezani uz rad vozila tijekom cijelog razdoblja eksploatacije vozila (radnog vijeka vozila). Navedeni ekološke i energetske učinci moraju minimalno uključivati potrošnju energije, emisiju ugljičnog dioksida (CO₂) i emisije onečišćujućih tvari (oksida dušika - NOx, nemetanskih ugljikovodika – NMHC i lebdećih čestica – PM), ali je moguće uzimati u obzir i druga mjerila zaštite okoliša. Ovako postavljene zahtjeve respektiranja energetske i ekološke učinaka moguće je realizirati na dva načina: uključivanjem tehničkih specifikacija vezanih za energiju i učinkovitost zaštite okoliša u dokumentaciju za kupnju vozila ili korištenjem tih učinaka kao kriterija za donošenje odluke o odabiru u postupku javne nabave, pri čemu cijena vozila više nije odlučujući kriterij odluke o odabiru.

Prema Izvješću europske Komisije o primjeni Direktive 2009/33/EZ Europskoga Parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009., većina država nije transponirala navedenu Direktivu u nacionalna zakonodavstva do utvrđenoga roka (4. prosinca 2010. godine), već su to učinile kasnije, tijekom 2011. i 2012. godine. Radi toga, uz činjenicu da ne postoji formalna obveza izvješćivanja od strane država članica, dosadašnja iskustva u provedbi Direktive su ograničena i svode se na pojedinačne primjere dobre prakse u državama članicama.

b) Osnovna pitanja koja se trebaju urediti ovim Zakonom

Ovim se Zakonom uređuju sljedeća pitanja:

- Direktiva 2009/33/EZ Europskoga Parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju čistih i energetske učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu prenosi se u pravni sustav Republike Hrvatske,
- utvrđuje se područje primjene,
- utvrđuje se minimalni sadržaj pojmova „učinaka na okoliš“ i „energetske učinaka“ koje je potrebno uzeti u obzir pri kupnji vozila za cestovni prijevoz,
- propisuju se izuzeća od primjene odredaba navedene Direktive i Zakona,
- utvrđuju se ovlasti za donošenje provedbenih propisa o metodologiji izračuna operativnih troškova tijekom razdoblja eksploatacije vozila i o mjerilima za nabavu vozila za cestovni prijevoz koja će se koristiti u postupcima javne nabave.

c) Posljedice koje će proisteći donošenjem ovoga Zakona

Donošenjem ovoga Zakona uskladit će se pravni sustav Republike Hrvatske s propisima Europske unije u području javne nabave čistih i energetske učinkovitih vozila za cestovni prijevoz i stvoriti nužan normativni okvir za postupanje obveznika primjene propisa o javnoj nabavi pri provedbi postupaka javne nabave takvih vozila. Provedbom ovoga Zakona prometni sektor u Republici Hrvatskoj se konkretnije i aktivnije uključuje u realizaciju općih ciljeva Europske unije u vezi s racionalnijim i učinkovitijim korištenjem energetske resursa i zaštitom okoliša.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

IV. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE PREDLAŽE DONOŠENJE OVOGA ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Republika Hrvatska 1. srpnja 2013. postala je punopravna članica Europske unije te je do toga datuma bila u obvezi u nacionalno zakonodavstvo transponirati odredbe Direktive 2009/33/EZ Europskoga Parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju čistih i energetske učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu. Radi te činjenice, kao i radi nesporne potrebe da se odredbe Direktive 2009/33/EZ Europskoga Parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju čistih i energetske učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu što prije konkretiziraju i počnu primjenjivati u sustavu javne nabave u Republici Hrvatskoj i na taj način započnu ostvarivati pozitivni pomaci na planu racionalnijeg korištenja energije i smanjenja štetnih učinaka po okoliš, predlaže se, sukladno članku 206. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/13), donošenje ovoga Zakona po hitnom postupku, kao i njegovo stupanje na snagu prvog dana od dana objave u Narodnim novinama.

ZAKON

O PROMICANJU ČISTIH I ENERGETSKO UČINKOVITIH VOZILA U CESTOVNOM PRIJEVOZU

I. OPĆE ODREDBE

Područje primjene

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom propisuju mjere za promicanje uporabe čistih i energetske učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu, radi poticanja tržišta čistih i energetske učinkovitih vozila i zaštite okoliša, klime i energetike.

(2) Naručitelji u postupku javne nabave i prijevoznici koji obavljaju javni linijski prijevoz putnika u smislu Uredbe (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70 (SL L 315, 3.12. 2007. - u daljnjem tekstu: Uredba (EZ) br.1370/2007) dužni su pri kupnji vozila kojima se obavlja cestovni prijevoz uzimati u obzir energetske učinke i utjecaj na okoliš tijekom razdoblja eksploatacije vozila, uključujući potrošnju energije te emisije ugljikovog dioksida (CO₂) i emisije određenih onečišćivača.

Usklađenost s pravnim aktima Europske unije

Članak 2.

Ovim se Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske prenosi Direktiva 2009/33/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju čistih i energetske učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu (SL L 120, 15. 5. 2009.).

Opći pojmovi

Članak 3.

U smislu ovoga Zakona pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

- 1) „naručitelji“ su javni i sektorski naručitelji u smislu propisa kojim se uređuje javna nabava,
- 2) „vozilo za cestovni prijevoz“ je vozilo koje je sukladno posebnom propisu razvrstano u kategoriju M1, N1, N2, N3, M2 i M3.

Izuzeća

Članak 4.

Odredbe ovoga Zakona i provedbenih propisa donesenih na temelju ovoga Zakona ne primjenjuju se na ugovore o kupnji vozila za cestovni prijevoz utvrđenih posebnim propisom kojim se uređuje homologacija i pojedinačno odobravanje motornih vozila.

Kupnja čistih i energetske učinkovitih vozila za cestovni prijevoz

Članak 5.

- 1) Svi naručitelji i prijevoznici koji obavljaju javni linijski prijevoz putnika na temelju ugovora o obavljanju javnih usluga u smislu Uredbe (EZ) br. 1370/2007 pri kupnji vozila za cestovni prijevoz uzimaju u obzir energetske učinke i učinke po okoliš tijekom razdoblja eksploatacije vozila te primjenjuju najmanje jedan od načina iz stavka 4. ovoga članka.

- 2) Energetski učinci i učinci po okoliš koje je potrebno uzeti u obzir uključuju najmanje:
- (a) potrošnju energije;
 - (b) emisije ugljikovog dioksida (CO₂),
 - (c) emisije oksida dušika (NO_x), nemetanskih ugljikovodika (NMHC) i emisije čestica.
- 3) Uz energetske učinke i učinke po okoliš iz stavka 2. ovoga članka, naručitelji i prijevoznici mogu uzeti u obzir i druge učinke na okoliš.
- 4) Zahtjevi iz stavaka 2. i 3. ovoga članka moraju se ispuniti na jedan od sljedećih načina:
- (a) određivanjem u dokumentaciji tehničkih specifikacija za energetske učinkovitost i učinkovitost zaštite okoliša u pogledu svakog učinka koji se uzima u obzir te mogućih dodatnih učinaka na okoliš; ili
 - (b) uključivanjem energetskih učinaka i učinaka po okoliš u proces kupnje vozila, pri čemu se:
 - u slučaju provedbe postupka javne nabave ti učinci koriste kao kriteriji za odabir ponude;
 - u slučaju gdje se ti učinci izražavaju u novčanoj vrijednosti za uključivanje u proces kupnje koristi metodologija sukladno članku 6. ovoga Zakona.

Ovlasti za donošenje propisa

Članak 6.

Ravnatelj Državnog zavoda za mjeriteljstvo, po prethodno pribavljenom mišljenju ministarstva nadležnog za poslove zaštite okoliša, pravilnikom će propisati metodologiju za izračun operativnih troškova tijekom razdoblja eksploatacije vozila za cestovni prijevoz.

Članak 7.

Ministar gospodarstva, po prethodno pribavljenom mišljenju ministarstva nadležnog za poslove zaštite okoliša, ministarstva nadležnog za poslove prometa i Državnog zavoda za mjeriteljstvo, pravilnikom će propisati mjerila koja će se koristiti u postupcima javne nabave vozila za cestovni prijevoz.

Završne odredbe

Članak 8.

Čelnici središnjih tijela državne uprave donijet će propise iz članaka 6. i 7. ovoga Zakona u roku 15 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 9.

Ovaj Zakon stupa na snagu prvoga dana nakon objave u „Narodnim novinama“.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovim se člankom određuje područje primjene Zakona, odnosno propisuje obveza naručitelja u smislu propisa kojim se uređuje javna nabava i određenih prijevoznika koji obavljaju javni linijski prijevoz putnika u smislu Uredbe (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog cestovnog i željezničkog prijevoza putnika da, u postupcima javne nabave vozila kojima se obavlja cestovni prijevoz, uzimaju u obzir energetske učinke i utjecaj na okoliš tijekom ukupnog razdoblja eksploatacije vozila, a najmanje potrošnju energije te emisiju ugljičnog dioksida (CO) i emisije onečišćujućih tvari (oksida dušika - NO_x, nemetanskih ugljikovodika – NMHC i lebdećih čestica).

Uz članak 2.

Ovim se člankom u pravni poredak Republike Hrvatske transponira Direktiva 2009/33/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju čistih i energetsko učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu.

Uz članak 3.

Ovaj članak sadrži objašnjenje značenja pojmova koji se koriste u ovome Zakonu.

Uz članak 4.

Ovaj članak izuzima ugovore o kupnji vozila utvrđenih posebnim propisom kojim se uređuje homologacija i pojedinačno odobravanje motornih vozila od primjene Direktive 2009/33/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju čistih i energetsko učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu.

Uz članak 5.

Ovim se člankom konkretizira minimalni sadržaj pojmova „energetski učinak“ (potrošnja energije) i „učinak po okoliš“ (emisije CO₂, NO_x, NMHC i čestica) koji se moraju uzeti u obzir prilikom javne nabave vozila za cestovni prijevoz. Uz energetske učinke i spomenute učinke po okoliš, kupci vozila mogu uzimati u obzir i druge učinke po okoliš.

Postoje dva moguća načina „uzimanja u obzir“ energetske i ekološke utjecaja u javnoj nabavi vozila: uključivanje tehničkih specifikacija vezanih za energiju i učinkovitost zaštite okoliša u dokumentaciju za kupnju vozila, ili korištenje tih učinaka kao kriterija za odabir ponude u postupku javne nabave, pri čemu treba naglasiti da cijena vozila više ne mora biti presudan kriterij za donošenje odabir ponude.

Uz članak 6., 7. i 8.

Odredbama ovih članaka ovlašćuju se ministar gospodarstva i ravnatelj Državnog zavoda za mjeriteljstvo za donošenje provedbenih propisa kojima će propisati metodologiju za izračun operativnih troškova tijekom razdoblja eksploatacije vozila za cestovni prijevoz, odnosno propisati mjerila koja će se koristiti u postupcima javne nabave vozila za cestovni prijevoz, a također se određuje rok u kojem treba donijeti navedene propise.

Članak 9.

Ovim se člankom propisuje stupanje Zakona na snagu.